

Макиевский И.М., БГУнун доценти,
Тынаев А.С. - БГУнун доценти,
Корсакова И.Н. – БГУнун окутуучу

БГУнун ШАРТЫНДА ДЕНЕ ТАРБИЯ БОЮНЧА ТЕСТТЕРДИН ЖЫЙЫНТЫКТАРЫН БААЛООЧУ МОДУЛДУК-РЕЙТИНГДИН КРИТЕРИЙЛЕРИ

КРИТЕРИИ ТЕСТОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВЫХ ОЦЕНОК ПО ФИЗИЧЕСКОМУ ВОСПИТАНИЮ В УСЛОВИЯХ БГУ

CRITERIA OF TEST RESULTS OF MODULAR AND RATING ESTIMATES ON PHYSICAL TRAINING IN THE CONDITIONS OF BHU

Аннотация: ЖОЖдо практикалык окуу, ден соолукту массалык - чыңдоо, дене тарбиялык жана спорттук иш-чаралар окуу жайдын дене тарбия программасынан сырткары студенттердин дене тарбия жана спорт менен активдүү машыгуусун камтыйт. Студенттердин билимин, жөндөмүн жана тажрыйбасын өздөштүрүүгө жаши курактык, жыныстык, дене тарбиялык жана ден соолугун эске алып, окуу жыл боюнча дифференцияланган баалоо накта талаптар менен ченемдерди камтыйт. Бул маселелерди ишке ашыруу үчүн БГУнун дене тарбия боюнча методикалык-окуу комплекстери иштеп чыгууда, алардын критерийлери дене тарбияда модулдук-рейтингди баалоо натыйжалары болуп эсептелинет. Бул макалада студенттердин дене тарбия сабагы боюнча программалык материалдарды өздөштүрүү даражасын көрсөтүүдөгү критерийлерин аныктоого аракет жасалды.

Түйүндүү сөздөр: Дене тарбия сабактары, дене тарбия боюнча тест, билимди, жөндөмдү жана тарбияны баалоо, Силлабустар жана дене тарбия боюнча методикалык-окуу комплекстери, жетишкендиги боюнча баа, студенттердин негизги жана атайын медициналык топ дене тарбиясын баалоо стандарттары.

Аннотация: Практическое проведение учебной, оздоровительное-массовой физкультурной и спортивной работы в ВУЗе вовлекают в активные занятия физкультурой и спортом всех студентов в пределах требований вузовской программы физического воспитания. Овладение студентами знаниями, навыками и умениями включают четко разграниченные требования и нормы для дифференцированной оценки по годам обучения с учетом половых, возрастных особенностей, их физической подготовленности и состояния здоровья. Для осуществления этих задач кафедрой физвоспитания БГУ разрабатывается учебная документация Силлабусы, учебно-методические комплексы по физическому воспитанию критериями которых являются тестовые результаты модульно-рейтинговых оценок по физическому воспитанию. В данной статье предпринята попытка определения критериев отражения степени усвоения студентами программного материала по предмету "Физическое воспитание".

Ключевые слова: Учебное занятие по физическому воспитанию, тесты по физической подготовке, оценка знаний, навыков и умений, Силлабусы и УМК по физическому воспитанию, зачет, оценка успеваемости, нормы оценки физической подготовленности студентов основной и специально-медицинской групп.

Annotation: Practical carrying out educational, improving-mass sports and sports work in HEI is involved in active exercises and sport of all students within requirements

of the high school program of physical training. Mastering students knowledge, skills and abilities is included by accurately differentiated requirements and norms for the differentiated assessment by years of training taking into account sexual, age features, their physical fitness and the state of health. Educational documentation Syllabuses, educational and methodical complexes on physical training by criteria of which is developed for implementation of these tasks by department of a physical education of BHU test results of modular and rating estimates on physical training are. In this article an attempt of determination of criteria of a strazheniye of extent of digestion of program material by students in the subject "Physical training" is made.

Key words: Educational lesson in physical training, physical training tests, assessment of knowledge, skills and abilities, Syllabuses and UMK in physical training, offset, gain score, norms of assessment of physical fitness of students of the main and special-medical groups.

Өлкөнүн жогорку окуу жайлары ар кандай иш-чаралардын жардамы менен практикалык окутууларды, массалык-ден соолукту чыңдоочу, дене тарбиялык жана спорттук оюндарды өткөрүп, студенттерди дене тарбия сабагына жана спортко тартып, дене тарбия программалары талап кылуучу билимдерге жана жөндөмдөргө ээ болууда жогорку көрсөткүчтөргө жетиштирет, эмгекке жана мекенди коргоого даярдайт.

Жогорку окуу жайларында иштеген дене тарбия мугалимдери студенттердин физикалык жактан тарбиялануусундагы бардык системаларды туура уюштурууга жана практика жүзүндө өткөрүүгө болгон аракетин жумшашууда.

Студенттердин дене тарбия сабагына кызыкчылыгын жогорулатуу үчүн аларды сабактан туура баалоо керек.

Окутуу процессинин эффективдүүлүгүн жогорулатуунун бир ыкмасы болуп баа жетишкендиги эсептелинет. Анын жардамы менен программа материалы көзөмөлдөнүп, студенттердин сабакка болгон активдүүлүгү жогорулайт; ал алардын окутуу учурунда алган билимин жана жөндөмүн көрсөтөт.

Студенттердин билиминин жана жөндөмүнүн баалары - бул алардын жетишкендиктеринин көрсөткүчү. Жетишкендик учурдагы окуу учурунда, ар бир семестрдин жана окуу жылынын аягында эске алынат. Ал студенттердин бардык окуу учурундагы график боюнча өткөрүлгөн физикалык көнүгүүлөрдүн (спорттордун) түрлөрүнүн ар бир окутуу программасында каралган спорттук (зачеттук) мелдештерден алынган бааларынан жана учурдагы бааларынан келип чыгат. Билиминин жана жөндөмүнүн баалары дене тарбия мугалими тарабынан окутуу документтерине киргизилет. Ал студенттердин башка суроолор боюнча программа материалдарын же дене тарбия программасынын бардык көлөмүн өздөштүргөнүн көрсөтүшү керек.

Семестр баасы учурдагы бааларынан, жылдык баасы семестрлердеги бааларынан жана жыйынтыктоочу сабактардан, спорттук мелдештерден алган бааларынан коюлат. Окуу жайдын жетекчилиги алдында мугалим баанын туура коюлгандыгы боюнча жооптуу болот. Билим баасы студенттерге тарбия берүүдөгү каражат болгондуктан мугалимдин калыстыгы өзгөчө маанини ээлегендигин эске алуу керек.

Дене тарбия силлабусу студенттердин жынысына жана жаштарына, алардын физикалык даярдыгына жана ден соолугунун абалына жараша окуу жылындагы ар кандай баалардын чектелген талаптарын жана

нормаларын камтыйт. Аларды жетектеп, дене тарбия мугалими студенттердин тестти аткаруудагы физикалык жактан даярдыгына бардык окутуу иштерин уюштурат жана өткөрөт. Бул студенттердин теориялык талаптарды, программанын жана силлабустун бөлүмдөрү боюнча тесттерди жана ошондой эле окуу-методика комплекстерин аткаруусу аларга туура бааны аныктоого мүмкүнчүлүк берет.

Дене тарбия силлабусунун практикалык бөлүмүндө студенттердин физикалык даярдыгы үчүн негизги медициналык топтун тесттик көнүгүүлөрү жана баа нормалары берилген.

Туура баалоо системасы студенттерди "Дене тарбия" сабагына кылдат мамиле кылууга, сабактарга, массалык-ден соолукту чыңдоого, дене тарбиялык жана спорттук иштерге активдүү катышууга үндөйт. Дене тарбиянын программалык материалын аткаруу өтө оор болбоосу керек, анткени бул студенттин ден соолугуна терс таасирин тийгизүүсү мүмкүн.

Дене тарбияда практикалык сабактарды уюштуруу, айрыкча өткөрүү так болуусу керек. Дене тарбия окутуу сабактарына студенттердин дайыма катышуусу окутуу күчтөрүнүн методикалык жактан туура, үзгүлтүксүз өсүүсү гана жалпы физикалык даярдыкта жогорку жетишкендиктерди көрсөтүүгө кепилдик берет. Ошондуктан, дене тарбия сабагына катышуу окутуу дисциплинасынан негизги талабы болуп эсептелет, мүмкүн физикалык даярдык боюнча каралган окутуу программасы жана силлабустук тесттерди аткарууда жалпы ийгилигин аныктай алабыз. Демек, дене тарбия боюнча баа аныктоодо мугалим алардын сабакка катышуусун эске алуусу керек. Сабакка катышуу көбүнесе уюштурууга көз каранды. Муну ар бир дене тарбия мугалимине эске алуусун айтып жана эскертип туруу керек. Мугалим, чоң жоопкерчилик менен өз кызматын аткаруучу, дайыма ар бир окутуу сабагына чыгармачылык менен даярданып, аны жалпы физикалык деңгээлде каралып чыккан жана студенттердин медициналык күбөлүктөрүнө жараша алдын-ала даярдалган план-конспекттик иштер менен өткөрөт.

Студенттердин дене тарбияга болгон кызыгуусунун төмөндөшүнүн негизги себеби болуп сабактын жогорку деңгээлде эмес болушу жана өтүшү; мугалимдин абийири төмөн болушу; студенттердин физикалык көнүгүүлөрдү жана иш-аракеттерди систематикалык ийгиликсиз аткарып калганда өз күчүнө болгон ишениминин жоголуп кетүүсү эсептелинет. Ушуга байланыштуу ар бир дене тарбия мугалими

студенттердин сабакка болгон кызыгуусун жогорулатууга көңүл бөлүүсү керек. Ал студенттердин активдүүлүгү жана ишмердүүлүгүн таанууга; окутуу сабактарынын билим деңгээлинин өсүүсүнө; теориялык окутуунун тереңделишине; сабакта студенттердин тапшырманы аткаруудагы активдүүлүгүнүн жана жеке болуусунун өнүгүүсүнө; сабактардын таасири астында студенттердин физикалык жактан өнүгүүсүнө жана алардын медициналык күбөлүктөрүнүн жана антропометрикалык өлчөмдөрүнүн өзгөрүүсүнө; КРнын ЖОЖдорунун студенттери үчүн каралып чыккан дене тарбия окутуу программаларынын талаптарын үйрөнүүгө болгон мамилесиндеги жана нормативдерге ээ болуусундагы билимдеринин жана жөндөмдөрүнүн объективдүү баасын чыгарууга жардамын тийгизет.

Дене тарбия окуу процессинде уюштурулган аталган иш-чараларды көзөмөлдөө окутуунун сапатын жана студенттердин сабактан жетишкендиктерин жогорулатууда, жана ошондой эле дене тарбия окуу программасында каралып чыккан контролдук тесттерге жана физикалык даярдыктарынын нормативдерине ээ болуудагы студенттердин билим деңгээлин жана ийгиликтерин мугалим толук туура баалоо жүргүзүүдө алгылыктуу таасирин тийгизет.

Кээ бир мугалимдердин “Дене тарбия” сабагынан объективдүү бааны аныктоодо кыйналгандыгы жашыруун эмес. Ар дайым эле туура бааны чыгарышпай, студенттердин физикалык даярдыктарынын жана жөндөмдөрүнүн табуучу нормативдердин чыныгы деңгээлдеги жыйынтыгысыз, студенттерге болгон өздөрүнүн талаптарын, же төмөндөтүп, же жогорулатып коёт. Мына ушул дагы деле жалпы жүрүш аныктама баасы жок экендигин тастыктап турат.

“Дене тарбия” сабагынан билимдин жана жөндөмдүн индивидуалдык баасы окуу учурунда; окуу мезгилинин (семестрлердин) аягында; зачеттук спорттук мелдештерге катышуу учурунда келип чыгат. Студенттердин физикалык даярдыгы алардын физикалык көнүгүүлөрдү аткаруусунун негизинде аныкталат. Студенттердин башка көнүгүүлөрдү аткаруусунун баасы анын жыйынтыгынын негизинде аныкталат.

Дене тарбия окуу программасынын теоретикалык жана практикалык бөлүмдөрүнө болгон студенттин физикалык даярдыгынын жалпы индивидуалдык баасы акыркы жана зачеттук мелдештерде алган бааларынын негизинде келип чыгат жана модулдук-рейтинг баалары боюнча аныкталат:

“эң мыкты” – эгерде зачеттук мелдештерде нормативдердин жарымын же көбүрөөгүн аткарып, “эң мыкты” баа, ал эми калгандарынан болсо “жакшы” баа алса;

“жакшы” - эгерде зачеттук мелдештерде нормативдердин жарымын же көбүрөөгүн аткарып, “жакшы” баа, ал эми калгандарынан “канааттандырарлык” баа алса;

“канааттандырарлык” - эгерде зачеттук мелдештерде нормативдердин жарымындайын аткарып, “канааттандырарлык”, же нормативдердин бирин “канааттандырарсыздык” баага аткарып, калгандары “жакшы” же “эң мыкты” бааларга аткарс да.

“эң мыкты” – эгерде көнүгүүлөрдү катасыз, так, жеңил жана ишенимдүү аткарс;

“жакшы” – эгерде көнүгүүлөрдү жеңил жана ишенимдүү аткарып, бирок билинбеген каталар болуп калса;

“канааттандырарсыздык” - эгерде көнүгүүлөрдү айтылгандай аткарып, бирок билинген каталар болуп калса: түртүп кетүү менен ишке ашыруу; чоң күч менен аткаруу; снарядга тийүү; жерге токтоодо кулоону же кол менен полду (жерди) кармап калып, тең салмактуулукту жоготуу;

“канааттандырарсыздык” - эгерде көнүгүүлөрдү аткарбаса, элемент жок болуп же ашыкча кошулганы айтылса.

Студенттердин физикалык даярдыгынын индивидуалдык баасы ден соолугунун абалы атайын медициналык группага киргизилсе жана окуу жайдын программа каражаттары боюнча ээлесе же поликлиникадагы дене тарбия дарылоочу кабинетке барса, анда сабакка катышуусу боюнча “өттү” же “өтпөдү” формасында келип чыгат.

Теоретикалык билими боюнча жакшы бааларды алса жана мугалим берген башка физикалык көнүгүүлөрдү же иш-аракеттерди техникалык туура аткарс; ЛФК боюнча рефератты жакшы баага аткарс, студент “өттү” болот. Теоретикалык темалар боюнча окуу материалын начар билсе, мугалим берген башка физикалык көнүгүүлөрдү же иш-аракеттерди практикалык туура аткара албаса жана маанилүү себеби жок сабактарды калтырса “өтпөдү” болот.

Студенттердин физикалык даярдыгынын жалпы индивидуалдык баасы (зачеттук белги) окутуу группасына (атайын медициналык группасына) кирген сабакты өтүүчү дене тарбия мугалими аркылуу группа журналына, студенттин зачеттук китепчесине жана окуу жылынын ар бир семестринин аягындагы ведомостко коюлат.

Группанын физикалык даярдыгы боюнча жалпы баасы студенттердин индивидуалдык бааларынан чыгат жана дене тарбия кафедрасынын ички контролу үчүн аныкталат:

“эң мыкты” – эгерде группа студенттеринин 95%ы жакшы бааларды алышып, бирок алардын жарымынан көбү “эң мыкты” бааларды алышкан болсо;

“жакшы” - эгерде группа студенттеринин 90%ы жакшы бааларды алышып, бирок алардын жарымынан көбү “жакшы” бааларды алышкан болсо;

“канааттандырарлык” - эгерде группа студенттеринин 85%ы жакшы бааларды алышкан болсо.

Ар бир студенттин жетишкендигинин дифференциялык баасы билиминин семестр үчүн алган баасынын негизинде, МРС жөндөмү үчүн, дене тарбия окутуу программасынын бөлүмдөрү үчүн алган баасынын негизинде коюлат.

Теоретикалык бөлүм теоретикалык курста өтүлгөн темалар боюнча материалды өздөштүрүү баасын камтыйт.

Практикалык бөлүм жалпы физикалык даярдыгы, контролдук көнүгүүлөрдү аткаруусунун сапаты, ар бир окуу жылы үчүн каралган дене тарбия силлабусунун шкала боюнча тестти, комплекс боюнча эрте мененки көнүгүүлөр жана гигиеникалык гимнастикалар же физикалык паузаларды группа менен уюштуруп жана өткөрө алуу бааларын камтыйт.

Маанилүү себепсиз сабакты калтырган студенттердин жакшы баа алуусу: эгерде алар калтырган күн-

дөрдөгү сабактардын материалын үйрөнүп чыгышса, мугалимдин тапшырмасын жана берилген рефератты аткарса.

Окуу маалында ар бир ай сайын мугалим журналга студент аткарган көнүгүүлөргө, тапшырган нормативдерге, теориялык тема боюнча иштеген тапшырмасы каралып, баалар коюлат. Бул баа берүүлөр студенттердин сабакка болгон мамилесин, техникалык көнүгүүлөрдү, башка иш-аракеттерди аткаруу тепкичин, коомдук инструктордун (мугалимдин жардамчысынын) же спорттун судьясы деңгээлинде иштөөсүн мүнөздөйт. Бул баалар студенттердин зачеттук нормативдерди аткарууга болгон да даярдык деңгээлин көрсөтүүчү эскертүү баалары болуп саналат. Ошондуктан, семестрдик жыйынтыктоочу баа зачеттук мелдештерде алынган баалар эсептелинет.

Атайын медициналык группадагы студенттердин баалары башка физикалык көнүгүүлөрдү, иш-аракеттерди аткаруу техникасы, теориялык материалдарды үйрөнүү жана теориялык өздүктүн практика бөлүмүнүн темалары үчүн билимдери боюнча: гимнастика, жеңил атлетика ж.б. дене тарбия окутуу программасынын каралган кыймылдары.

Окуу процессинин семестр учурунда программанын теориялык жана практикалык бөлүмүндө алган жакшы баалары үчүн, сабактарды жүйөлүү себеби жок калтырбоо шартында, атайын медициналык группага киргендер үчүн жыйынтыктоочу индивидуалдык баалар – “зачет” келип чыгат.

Атайын медициналык группага кирген студенттер айрыкча ден соолугун чыңдоого муктаж болушат. Ошондуктан, дене тарбия окутуу сабактары системалык бир жумада эки жолудан аз эмес өткөрүү уюштурулат.

Ушул шарттарды аткарган учурда гана жакшы жыйынтыктарга жетүү мүмкүн. Ким дене тарбияга катышпаса, бардык сабактардын окуу планындагы билим алууда кыйналат жана ден соолугуна байланыштуу алар чоң окуу тапшырмаларын ийгиликтүү аткара алышпайт. Ошондуктан, дене тарбияга катышуу окуу мезгилиндеги жалпы индивидуалдык бааны чыгаруудагы маанилүү критерийлердин бири болуп саналат. Сабактарга жүйөлүү себеби жок системалык түрдө катышпаса, студентке жыйынтык семестр боюнча зачет коюлбайт.

Студенттердин жылдык бааларын аныктоодо дене тарбия өзүнө иш-чаралардын комплексин камтыйт: окутуу сабактары (милдеттүү жана жеке), окутуу күндөр режиминдеги ден соолукту чыңдоочу иш-чаралар, массалык дене тарбиялык жана спорттук иштер. Семестр жана бардык окуу мезгилиндеги **жыйынтыктоочу** бааларды аныктоодо акыркы бааларын жана окуу жайлардагы студенттердин дене тарбиясы боюнча КРнын МОиН окуу программасынын талаптарын аткаруудагы активдүүлүгүн эске алуу керек.

Адабияттар

1. Учебно-методический комплекс по дисциплине “Физическая культура” (основное отделение) и кафедра физического воспитания БГУ, 2017.

2. Столяров В.И.; Биховская И.М.; Лубышева Л.И “Концепция физической культуры и физического воспитания (инновационный подход) //Теория и практика физической культуры. -М., N-5, 2004.

3. Базисная программа для высших учебных заведений Кыргызской Республики. -Б., 2001.

4. Новиков А.Д., Матвеев Л.П. Теория и методика физической культуры. -М., ФиС, 1988.